

PANDÍON

1992:2

Årg.8

tidskrift för fågelintresserade

PANDION

Årg.8

Pandion utges av Frövi Fågelklubb. Utkommer 3 ggr årligen (april, augusti och december). Verksamhetsområde är Lindesbergs kommun.

Medlemsblad för Frövi Fågelklubb

Ordf. Johnny Tegin
Backen, Vanneboda
710 40 FRÖVI
Tel. 0581-315 63

Sekr. Thomas Ewerlid
Engelbrektskatan 39 B
703 13 ÖREBRO
Tel. 019-10 20 67

Kassör Bo Dahlström
Ullersäter
710 40 FRÖVI
Tel 0581-322 13

Övriga: Christer Eriksson, Magnus Köpman, Kjell Mattsson, Erik "Plur" Jansson samt Jerry Andersson

Medlemskap i FFK erhålls genom att betala 50:— på pg. 484 16 67-1. Ungdomar 4-16 år 15:—. Familjemedlem 5:—.

Klubblokal: IOGT/NTO-lokalen i Blixterboda.

Klubbmästare: Gunnar Eriksson, tel. 0589-310 45

Omslagsbild:
Fiskgjuse

Adressändring anmäler du till:

Jan-Erik Malmstigen
Skomakargatan 6
710 40 FRÖVI
tel. 0581-302 52

Lennart Sandberg
Tallbacksgatan 3
710 40 FRÖVI
tel. 0581-315 73

Frågor om exkursioner?
Johnny Tegin, tel. 0581-315 63

Fågelrapporter skickas till:
Mats Andersson
Hagabergsliden 4
711 31 LINDESBERG
tel. 0581-162 74

Jan-Erik Malmstigen
Adress som ovan.

Redaktion för Pandion:
Brita Nordqvist,
Backen, Vanneboda, 710 40 FRÖVI
Tel. 0581-315 63

Ulf Jacobsson,
Storgatan 14, 710 41 FELLINGSBRO
Tel. 0589-208 80

Tankar från en redaktör

Ja, nu har vi lyckats åstadkomma tre nummer av Pandion. Än känner vi oss inte riktigt varma i kläderna. Det finns mycket att arbeta på. En fråga man ofta ställer sig är. Vad tycker medlemmarna om tidningen?

Är det t.ex bra att vi har bytt färg på framsidan? Tanken är att vi skall ha en färg för varje år.

Har vi för lite bilder och foton med? Fotografierna kostar tyvärr en del att få med och för att dra ned på kostnaden har vi denna gång slopat dessa.

Tävling, är det något som ni tycker skall vara med? När vi i vårt första nummer hade en tävling, fick vi väldigt dåligt gensvar. Endast tre stycken medlemmar skickade in lösningar.

En annan sak som jag som redaktör funderar över är; visst måste vi ha många "skrivsugna" ibland alla våra ca 250 medlemmar. Det skulle vara så roligt om flera medlemmar skrev i vår tidning. Jag tror säkert att det finns många som har någon liten trevlig episod som ni skulle kunna delge oss andra. Det behöver inte vara en ny fågelart man upptäckt, utan bara en liten berättelse om t.ex någon trevlig utflykt man gjort.

Vårt mål är att Pandion skall få ett bredare register för att tillfredställa så många som möjligt. Tyck till nu om er medlemstidning! Vi behöver all hjälp och alla råd vi kan få för att få ihop en så bra tidning som möjligt.

Ring eller skriv och säg vad ni tycker till Ulf eller mig. Telefon och adress hittar ni på första sidan i Pandion.

Tack på förhand
Brita

Birdrace

Jan-Erik Malmstigen

Åttonde upplagan av fågelklubbens dygnsinventering ägde i år rum den 29-30 maj. Syftet med inventeringen var att under ett dygn registrera så många fågelarter som möjligt.

Inventeringen startade kl. 17 på fredagen och återsamlingen skedde nästan ett dygn senare, klockan 15 på lördagen vid klubblokalen i Blixteboda. Sammanlagt deltog sex lag bestående av tolv personer, d.v.s i stort sett samma antal som de senaste åren.

Vädernässigt blev årets inventering en fullträff med sol och värme, något som man varit bortskämd med i stort sätt hela månaden. Ur fågelsynpunkt är dock högtrycksväder inte alltid att föredra, tvärtom är antalet fåglar som rastar då som lägst. Dessutom tystnar fågelsången tidigare på dagen.

Resultat

Totalt noterades 124 arter under dygnet (medelantalet under de åtta åren är 123 arter). Som mest iakttog ett av de deltagande lagen 109 arter. En ny art registrerades, stjärtmes, och därmed har totalt 158 arter noterats under åren. Bland de arter som saknades kan nämnas ljungpipare.

Urval från artlistan

Svarthakedopping. 1 ex Ötjärnen 29.5 samt 2 par Gransjön 30/5.

Rördrom. Hörd från Österhammarsjön samt Arbogaån vid Ringaby. Hördes första gången förra året i samband med dygnsinventeringen.

Grågås. 11 ex låg i norra Råsvalen vid Storå badplats på kvällen den 29.5. Tidigare finns ett fynd av denna art i samband med dygnsinventeringen, nämligen 1989.

Bläsand. 1 par Sörbysjön stationärt.

Årta. 1 par i Österhammarsjön, 1 hane i Sörbysjön samt Sjömosjön.

Skedand. 2 hanar och 1 hona i Sörbysjön samt 1 par i Sjömosjön.

Småskrake. 1 par i Väringen, Länsmanholmen den 29:e. Ett par har iakttagits regelbundet under våren i sjön Väringen och häckning är därför trolig.

Lärkfalk. 1 ex vid Hökasta 29.5 samt 2 ex vid Frövifors samma dag.

Vattenrall. Hörd vid Österhammarsjön samt Björkasjön på kvällen den 29.5.

Småfläckig sumphöna. Hörd vid Österhammarsjön 29-30/5.

Rödbena. 1 ex Väringen, Vagnshäll och Näset. St. I Lindesjön 29.5 samt Hökasjön

30.5. Näset och Hökasjön har under senare år varit en pålitlig lokal för just rödbena.

Hornuggla. 2 ex Österhammarsjön.

Nattskärra. Totalt finns fyra rapporter, 1 ex Svartjärnsvägen, 1 ex g:a Hedbyvägen samt 2 ex Näverkärsvägen, men ingenstans spelade nattskärorna speciellt flitigt denna natt.

Mindre hackspett. Trumning hörd Sjömosjön den 30.5.

Tretåig hackspett. 1 ex väster Nyberget 30.5 på samma lokal där den iaktogs i samband med förra årets inventering.

Strömstare. 1 ex vid boplatz i nordvästra kommundelen, iaktogs första gången 1991, f.ö samma plats som i år.

Näktergal. Många sjungande i sydöstra kommundelen. Den nordligaste var en som sjöng vid Morskogasjön.

Gräshoppsångare. Hörd vid Västvalla, Vesslingbyholm, Frötuna, Österhammarsjön (2 ex), Spannarbodasjön (2 ex), Albäcksån samt Sörängarna.

Kärrsångare. Hörd vid Västvalla, Hagaberg, och Finnåkerssjön 29.5 samt Sörängarna 30.5. Tidigare finns en rapport från 1989.

Gransångare. Hörd Ö Bohr 30.5. Andra året i rad som denna art noterades i samband med dygnsinventeringen.

Stjärtmes. Ny art för inventeringen. Iakttagen vid Sjömosjön båda dagarna.

Hämpling. 2 ex i Västvalla 30.5 samt 1 hona Frövifors samma dag.

Rosenfink. Hörd Västvalla, Sjömosjön (2 ex), Frötuna, Hagaberg, Finnåkers kursgård samt Storå badplats (2 ex).

Deltagarna i årets dygnsinventering var:

Christer Eriksson, Kjell Mattsson, Jan-Erik Malmstigen, Andreas och Lennart Sandberg, Jerker Porat (29.5), Ulf, Magnus och Pär Jacobsson, Bo och Mikael Dahlström samt Thomas Haraldsson.

1 Maj- Heldagsbevakningen

Jan-Erik Malmstigen

Årets heldagsbevakning den 1 maj genomfördes även i år på fyra lokaler; Hagaberg, Österhammarsjön, Sjömosjön samt Näset, Lindesberg. På samtliga lokaler började bevakningen klockan 06.00 på morgonen för att avslutas klockan 18.00, vid Näset dock kl. 12.00.

Vädret på morgonen var mullet med tidvis lätt regn. Vinden var svag till måttlig från syd och temperaturen + 5 grader. Efter hand upphörde dock regnet men det var mullet större delen av dagen.

Resultat

En tidig vår med ankomsttider tidigare än de

Hagaberg, Frövi	Arter 1992	Nya arter 1992	Arter totalt	Arter (mv)	Antal år
Österhammarsjön	67	Sävsångare	98	52,5	10
Hagaberg, Frövi	60	Gårdsmyg, rörsångare, skägges, talltita, gråsiska	104	53,2	13
Sjömosjön	81	Brunand, blåhök, lärkfalk, göktyta, dubbeltrast, nötskrika, råka, gråsiska, lappsparr	100	58,9	7
Näset, Lindesberg	54	Sädgås, fiskgjuse, ladusvala, svartvit flugsnappare, domherre	77	46,2	5

normala för många arter innebar att mångask. majarter redan hade anlänt sista april-veckan, t.ex. lövsångare, gulärta, svartvit flugsnappare, ladu- och hussvala, trädpiplärka och drillsnäppa. En rekord tidigsävsångare hördes från Österhammarsjön på morgonen och vid Hagaberg hördes en rörsångare. Överlag noterades fina artlistor, t.ex. vid Sjömosjön med inte mindre än 81 arter (tidigare högstanotering 62 arter 1987). Sjömosjön uppnådde dessutom totalsumman 100 arter då nio nya arter kunde registreras (se tabellen).

Även Hagaberg sprängde 100-vallen med sina fem nya arter och har därmed totalt 104 arter sen starten 1980. Totalsumman 60 arter under dagen vid Hagaberg var den tredje högsta sen starten och Österhammarsjöns 67 samt Näsets 54 arter är båda högstanoteringar.

Sträckrörelserna var av liten omfattning hela dagen. Vid Österhammarsjönsågs dock en stor flock bergfinkar på morgonen, ca 500 ex och från Näset rapporterades ett litet sträck av trädpiplärka på morgonen.

Urval från artlistan

Brunand. 1 hane Sjömosjön iaktogs tillfälligt. Ny art för lokalen men noterad från Österhammarsjön och Hagaberg tidigare i år.

Skedand. Inte mindre än 7 ex (4 honor) rastade i Österhammarsjön varifrån tidigare finns ett fynd från 1987. Därutöver finns ett fynd från Hagaberg 1980.

Småskrake. 1 par Näset där den senast iaktogs 1989.

Brun kärrhök. Bobygge registrerades vid tre av de fyra lokalerna, Hagaberg, Österhammarsjön samt Sjömosjön.

Tornfalk. För andra året i rad sågs 1 ex vid Sjömosjön.

Lärkfalk. 1 ex Sjömosjön. Ej tidigare iakttagen i samband med heldagsobsen.

Vattenrall. Hörd i Hagaberg varifrån den är rapporterad även 1983. Dessutom hördes vattenrall vid Österhammarsjön 1985 och 1990.

Havstrut. 1 ex Sjömosjön på morgonen. Tidigare finns ett fynd från samma lokal 1987.

Skägges. Hörd till och från hela dagen vid

Hagaberg från vassarn framför tornet. Tidigare från våren fanns några enstaka observationer så arten var inte helt oväntad men ändå en angenäm överraskning.

Råka. 1 gammal fågel vid Sjömosjön kl.06.30. Ny art för inventeringen.

Lappsparr. 1 ex vid Sjömosjön kl. 13.30 var ny art för inventeringen.

Ett stort tack till samtliga observatörer. Siffran inom parentes efter lokalens namn anger antalet besökare under dagen, observatörerna ej medräknade.

Hagaberg (10)

Jan-Erik Malmstigen, Ove Sjöberg, Jerry Andersson, Bo och Eva Dahlström, Kjell Jansson och Sven-Olof Eriksson.

Österhammarsjön(?)

Sven Larsson, Christer Eriksson, Ulf Edvarsson, Jan Timre och Johnny Tegin.

Sjömosjön (2)

Ulf, Magnus, Pär Jacobsson samt Johnny Tegin.

Näset, St. Lindesjön (?)

Mats Andersson och Per-Martin Ramberg.

ORNIS ALANDICA

Göran Andersson

Dykande grågäss

På eftermiddagen den 8 maj stod jag intill en grund vik av havet, en flada, vid Hagaslätten i Saltvik på Åland. Nio brushanar spelade för en ensam hona på strandängen, en kull gräsänder på tio dunbollar var tydligen ute på sin första simtur och ute på frivattnet vilade 53 grågäss. Några av dessa höll på med tvättning och putsning av fjäderskruden. Proceduren började alltid med att grågässen gjorde en framlänges kullerbytta och det var överraskande att se att nästan hela gåsen försvann under vattenytan för ett ögonblick!

Men strax inträffade något oväntat. Två av gässen började någon form av strid och upprepade gånger dök de helt under vattnet och var försvunna i upp till två sekunder! Efter en knapp minut upphörde kampen och dykandet och de båda grågässen återgick till sin behagliga och vegeterande siesta.

En höstdag för ett par år sedan kunde jag studera en flock krickor, som på grund av högvatten i fladen, var tvungna att dyka ner till födan. De var under vattnet i upp till tio sekunder som mest. Känt är att de flesta simänder kan dyka vid stor fara. En gång när jag överraskade en kull nykläckta drillsnäppeungar, simmade de ut från stranden och dök!

Och fågelskådaren blev kvar ...

Den 10 april sitter jag med eftermiddagssolen i ryggen och ser ut över Haga kungsgårds åkermarker. Över slätten, där en flock grågäss och en ensam trana rastar, ringer lärkorna in våren. Säkert för tredje gången på Åland denna kunniga vår!

I ögonvrån får jag plötsligt se några stora fåglar, som alldeles tysta kommer glidflygande ovanför mig. Det är tolv tranor på bara femtio meters höjd. Automatiskt ser jag på klockan; 14.42. Så börjar de ropa och får svar från den ensamma tranan på åkern. Över Lötö finner tranorna bra termik, varm och stigande luftström, och börjar raskt ta höjd i vida cirklar. Då ... då bestämmer sig tranorna att ge sig av och med energiska vingslag sträcker den mot nordost.

När klockan är 14.46 har den hunnit i kapp flocken och nu ser jag tretton tranor som formar sig i plog högt över Fladen och Nääs. Så tar de kurs i glidflykt mot Kasberget och lämnar mig där jag sitter med mitt långtande hjärta vid Haga kungsgård.

Sett i markerna

Jan-Erik Malmstigen & Mats Andersson

Vädret

Inledning av **mars** var mycket mild. Dagarna var klara och något blåsiga. Dagstemperaturen var fram till den 11:e omkring +6 gr. Den 12:e föll snö hela eftermiddagen, som dock försvann efter några dagar. I mitten på månaden kallare och -12 gr. natten mellan den 14-15:e. Avslutningen blev också kall och de sista nätterna kalla (-10 gr.) liksom dagarna. Trots detta blev årets mars mildare än normalt.

April inledde med kallt väder och under natten till den 2 föll ca 2 dm snö. Snön låg kvar till den 5:e. I mitten på månaden ganska varmt och den 12:e var det +14 gr. Därefter åter kallare och snö den 13:e, som dock snabbt smälte bort.

Den 15:e -2 gr på morgonen och klart. Från den 16:e en period med kyligt och ostadigt väder och omväxlande snö och regn. Den 17:e var det minst 1 dm snö norr om Kloten medan södra kommundelen var snöfri. Omkring den 22 började milda sydliga luftströmmar uppträda och samtidigt fördes flera regnväder upp över hela landet och gav "varannan-dagsväder".

Den 29:e föll stora mängder regn ihållande hela dagen. Översvämmade åkrar och fält i Fellingsbrotrakten t ex. Vattenståndet steg plötsligt i sjöar och vattendrag till nivåer som ej varit de senaste våarna.

Maj inleddes med ostadigt lågtrycksbetonat väder. Kyliga nätter och omväxlande med

sol och moln dagtid. Den 10:e en kraftig hagelskur över Lindesberg. Den 12:e frost på natten. Den 13:e emellertid kom värmen med rena högsommartemperaturer, under flera dagar +25 gr! Efter en tillfällig period med kyligare väder återkom värmen den 18:e och högtrycksvädet med sol från klarblå himmel höll i sig resten av månaden. I slutet av månaden omkring +20 gr. i sjöarna redan. Medeltemperaturen för maj blev 2-3 grader högre än normalt i våra trakter.

Juni tog vid där maj slutade med högtrycksväder, torrt och varmt. Temperaturen var +25-+28 gr. i stort sett fram till den 14:e då vädret var något svalare och blåsigare. Dock mycket torrt fortfarande. Omkring den 20:e åter varmt och obetydligt med regn. Vädertypen höll i sig månaden ut och sammanlagt bjöd maj på ett kraftigt temperaturöverskott.

Även **juli** inledde med varmt och torrt väder. Det första riktiga regnvädet kom den 11:e och 12:e och under natten till den 13:e föll ganska stora mängder. Regn och sol fram till den 16:e.

Därefter mest sol och värme, den 21 över +25 gr. I slutet av juli något svalare och mera "normala" sommartemperaturer och därtill regnskurar då och då. Juli som helhet blev normal vad beträffar temperaturen, dock faktiskt något mer regn än normalt.

Aktuella observationer 7 mars - 8 augusti

Den 10 mars rastade 2 mindre sångsvanar i Sörbysjön samt 5 ex i samma sjö den 23:e samma månad. Från mars kan även nämnas havsörn i Morskogasjön den 28:e samt forsärla vid Stensta samma dag.

Sädgäss rastade i stort antal även denna vår, som mest 550 ex vid Sjömosjön den 9 april. Den 10-15:e sågs 1-3 spetsbergsgäss på Gillbergagårderna och den 20-21:a en blåsgås vid Sjömosjön. Vid Hagaberg, Frövi iaktogs enstaka skägmesar hela månaden men från den 7 maj finns tyvärr inga ytterligare fynd. Trädlärfkan är en fågel som rapporteras allt mer sällan hos oss, den 11:e hördes dock en fågel sjunga vid Rya grustäkt. Från april kan vidare rapporteras forsärla vid Ringaby, pilgrimsfalk vid Rockhammar den 28:e samt ringtrast över Ervallaängarna den 29:e.

I samband med riklig nederbörd i slutet av april steg vattenståndet i sjöarna. Ervallaängarna som de senaste åren varit helt torrlagda upplevde åter några fina vadardagar i maj månad och på stränderna runt Korne Holme vid Sjömosjön rastade också stora mängder vadare, några exempel; 20 svart-snäppor, 60 brushanar samt 140 grönbenor den 11 maj samt 45 gluttsnäppor den 12:e. Den 9:e sågs forsärla vid Rockhammar samt på samma lokal även den 25:e. Vid Sörbysjön iaktogs dubbelbeckasin den 10:e, något spel hördes dock aldrig denna vår. Samma dag 2 silvertärnor vid Näset, Lindesberg samt 1 ex av samma art på Vagnhäll den 14:e. Den 11:e sågs 2 svarttärnor vid Sjömosjön, en gråhakedopping i Österhammarssjön den 14:e och

samma dag konstaterades kommunens första häckning av havstrut. Det var på Sotarn i Väringen. Dock misslyckades häckningen och paret flyttade istället till ett skär på Närkessidan i södra Väringen där häckningen fullföljdes. Den 17:e sågs rörhöna vid Näset, St Lindesjön (årets enda rapport?) samt rödspov vid Sjömosjön.

Från månaden juni kan bl.a. rapporteras småfläckig sumphöna från fyra lokaler, kornknarr sex lokaler samt vaktel vid Finnåkerssjön den 16:e (2 ex). Flodsångare är rapporterad från Finnåker, Österhammarsjön, Morskogasjön samt två lokaler vid Rällsälven (Ljusnarsbergs kommun) i slutet av månaden. Trastsångare har hörts från Storåbadet, Rås-valen, den 26:e 2 ex.

Ett mycket oväntat fynd var en vitögd dykand vid Näset, St Lindesjön den 22:a. Fyndet är det första i kommunen och presenteras på annan plats i detta nummer.

Juli månad blev minnesvärd. Den 18:e upptäcktes en svartvingad vadaresvala vid Storbron, Frötuna och senare på kvällen återupptäcktes den vid Västvalla. Totalt finns i Sverige drygt 10 fynd av denna art vilken förstås var ny kommunart.

Tomas Ewerlid som stod för upptäckten, berättar mer om detta på sidan 16 i detta nummer.

Den 18:e rastade enspovsnäppa i Hagabergs reningsdammar, den 20:e sågs skräntärna i Råsvalen samt 14 silvertärnor vid Vagnhäll. En blåhake ringmärktes vid Hagaberg den 22:a och 6 roskarlar rastade på Vagnhäll den 27:e. Den 2 augusti sågs en strandskata på Vagnhäll.

Från verksamheten

Tomas Ewerlid

Stieg Claesson gästade klubben på månads-mötet **den 2/4**. Ett mycket bra föredrag om lockläten stod på programmet.

Den 13/4 genomfördes årets första måndags exkursion. Åtta personer mötte upp. Turen gick till **Sörby**, men p.g.a dåligt väder blev resultatet magert.

Den 25/4 gick färden till **Kvismaren**, men i det grivädret blev vi bara 2 personer. Trots vädret sågs en del trevliga arter såsom spetsbergsgås, jorduggla och en tidig ladusvala.

Den 27/4 var det åter dags för måndagsturen, som denna gång gick till **Ervallaängarna**. 7 personer kunde bl.a. beskåda blåhök, tornfalk, duvhök, sparvhök samt en del änder och vadare.

Som vanligt var det **heldagsobservation den 1 maj** och resultatet av denna redovisas på annan plats i tidningen.

Måndagsexkursion **den 4/5** lockade ett 10-tal personer som styrde kosan mot **Ervallaängarna**. Tyvärr blev det ett mycket magert facit denna gång.

Den 11/5 var en måndag och alltså en ny tur till närliggande lokal. **Sjömo** blev denna gång destination för de 10 personer som kom. 20 brushanar, 20 svartsnäppor, 100 grönbenor, 5 harar, 9 rådjur, och 3 älgar kunde sällskapet glädja sig åt.

Dubbelbeckasinkvällen **den 15/5 i Sörby** samlade 7 personer som trots bra väder tyvärr inte kunde höra någon av de till tänkta becksinerna.

Den 16/5 stod **Liaskogen** på programmet och 4 personer tog sig en trevlig promenad i området.

Dygnsinventeringen den 29-30/5 är en årligt återkommande punkt i vårt program. Hur den avlöpte kan du läsa på annan plats i Pandion.

Natfågellysning brukar vara populära exkursioner, så även i år. **Den 13/6** drog 11 personer iväg från Frövi. Vid Sörby kunde Hornuggla höras och vid Österhammar bl.a. gräshoppsångare och näktergal. Från Lindesberg cyklade 15 personer runt omgivningen och kunde bl.a. höra gräshoppsångare. Tyvärr förstörde regn Frövigängets kväll delvis, medan Lindegänget hade uppehåll.

